

Kí ni Òtító? – Nọmbà Keji

Má ẹ̀ Dì Àwọn Ọ̀rọ̀ Àsọtẹ̀lẹ̀ Ìwé Yìí Mọ́`

Jeff Pippenger

2023-09-05

A ti fi hàn pé itàn láti Oṣù Kejo ojú 11, 1840 tí tí dé Oṣù Kẹwàá ojú 22, 1844 ni itàn tí a ẹ̀pẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípasẹ̀ ààrá méje tí a fi èdidi pa tí tí diẹ̀ sáájú ipipari àkókò idánwò. Nínú àpílẹ̀kọ̀ yìí, èmi yóò bẹ̀rẹ̀ nípa àyẹ̀wò padà diẹ̀ nínú ohun tí a ti dá mọ̀ nípa ẹ̀pẹ̀rẹ̀ ààrá méje nàà. A ní lo àwọn ilà itàn lórí àwọn ilà itàn láti gbé àwọn òtító wònyí kalẹ̀. Àwọn àmì ọ̀nà àsọtẹ̀lẹ̀ mẹ́rin wà láti Oṣù Kejo ojú 11, 1840 tí tí dé, tí ó sì kà Oṣù Kẹwàá ojú 22, 1844 sínú; ifúnni ní agbára sí iránsẹ̀ àngẹ̀lì àkókó, idààmú àkókó, Èkún Ọ̀ru Àárín, àti Ìdààmú Nlá.

Ojú kẹ́tálá oṣù Kejo, ọ̀dún 1840 ni a fi Mósè ní igbó tí ní jọ ẹ̀pẹ̀rẹ̀. Ìbànúje àkókó ní irúwé ọ̀dún 1844 ni a fi iyàwó Mósè, Sípóra, ẹ̀pẹ̀rẹ̀ nígbà tí ó fi ìbànúje àti ìbèrù kọ̀ ilé ọ̀mọ̀ wọn. Èkún Ọ̀ru tí ó bẹ̀rẹ̀ nípadé àgọ̀ Exeter láti ojú 12 sí 17 oṣù Kejo ni a fi dídé Mósè sí Íjibítì àti ikilò àkókó rẹ̀ nípa ikú àwọn àkóbí Íjibítì ẹ̀pẹ̀rẹ̀. Ìbànúje Nlá ti ojú 22 oṣù Kẹwàá, ọ̀dún 1844 ni a fi àwọn Heberu légbẹ̀ Ọ̀kun Pupa ẹ̀pẹ̀rẹ̀.

Ní àkókò Ọ̀ba Dáfídi, ojú kẹ́rinlá oṣù Kejo, ọ̀dún 1840, ni a ẹ̀pẹ̀rẹ̀ nípa bí àwọn Filistini ẹ̀ dá àpótí Ọ̀lórùn padà. Ìdààmú àkókó ní igbà irúwé ọ̀dún 1844 ni a ẹ̀pẹ̀rẹ̀ nípa bí Ussa ẹ̀ fowó kan àpótí Ọ̀lórùn. Igbe Àárín Ọ̀ru tí ó bẹ̀rẹ̀ ní ipadé àgọ̀ Exeter láti ojú 12 sí 17 oṣù Kejo ni a ẹ̀pẹ̀rẹ̀ nípa bí Dáfídi ẹ̀ mú àpótí nàà wọ̀ Jerúsálemù. Ìdààmú Nlá ti ojú 22 oṣù Kẹwàá, ọ̀dún 1844 ni a ẹ̀pẹ̀rẹ̀ nípa Mikali, aya Dáfídi, bí ó ti gan Dáfídi ní ti iwòna rẹ̀ sí Jerúsálemù pẹ̀lú àpótí nàà.

Ojú kọ̀kànlá, oṣù Kejo, ọ̀dún 1840 ni a ti fi iribomi Kristi ẹ̀ ẹ̀pẹ̀rẹ̀ rẹ̀. Ìdààmú àkókó ní igbà irúwé ọ̀dún 1844 ni a ti fi idààmú ikú Lásárùsì ẹ̀ ẹ̀pẹ̀rẹ̀ rẹ̀. Igbe Àárín Ọ̀gànjó tí ó bẹ̀rẹ̀ ní àpẹ̀jọ̀ àgọ̀ Exeter láti ojú 12 sí 17, oṣù Kejo, ni a ti fi Ìwólé Ìṣẹ̀gun Kristi sí Jerúsálemù ẹ̀ ẹ̀pẹ̀rẹ̀ rẹ̀. Ìdààmú Nlá ti ojú 22, oṣù Kẹwàá, ọ̀dún 1844 ni a ti fi idààmú agbelebu ẹ̀ ẹ̀pẹ̀rẹ̀ rẹ̀.

A ti tọ̀ka sí i pé àwọn àmì-ọ̀nà mẹ́rin wònyí dúró fún apá kan pére nínú àkópọ̀ ilàna pípé ti gbogbo ìṣípòpadà. A ní dá àwọn àmì-ọ̀nà mẹ́rin nàà mọ̀ gégé bí ẹ̀lẹ̀rìí itàn tí ó bẹ̀rẹ̀ ní September 11, 2001. Ọ̀kan nínú àwọn àbùdà àsọtẹ̀lẹ̀ ti ọ̀kọ̀ọ̀kan àwọn ilà mẹ́rin nàà ni pé àwọn àmì-ọ̀nà inú ọ̀kọ̀ọ̀kan ilà ní kókó-ọ̀rọ̀ kan nàà.

Fún Mósè, gbogbo mẹ́rin àwọn àmì-ọ̀nà nàà dojú kọ̀ ịṣẹ̀ Ọ̀lórùn ti wíwọ̀ inú májẹmú pẹ̀lú àwọn èniyàn tí a yàn gégé bí imúṣẹ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ Ábúrahámù. Nínú ilà àtúnṣe Ọ̀ba Dáfídi, gbogbo mẹ́rin àwọn àmì-ọ̀nà nàà ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú àpótí májẹmú Ọ̀lórùn. Nínú ilà Kristi, gbogbo mẹ́rin àwọn àmì-ọ̀nà nàà ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú ikú àti àjínde.

Ojú kọ̀kànlá, oṣù Kejo, ọ̀dún 1840 jẹ̀ imúdájú ilàna ojú kan fún ọ̀dún kan. Ìdálẹ̀kùn àkókó ní igbà irúwé ọ̀dún 1844 jẹ̀ iyònda tí ó ti àiṣiṣẹ̀ ohun tí a fi ilàna ojú kan fún ọ̀dún kan sí. Ìránṣẹ̀ Samuel Snow ti Èkún Àárín Ọ̀ru jẹ̀ àtúnṣe nàà àti imúlẹ̀kùnrẹ̀rẹ̀ ohun tí ó ti kùnà nínú lílo ilàna ojú kan fún ọ̀dún kan. Ìránṣẹ̀ tí a ti sàtúnṣe nàà dá lórí ilàna ojú kan fún ọ̀dún kan, a sì mú un ẹ̀ lórí ojú

kejilélógún, oṣù Kẹwàá, ọdún 1844. Gbogbo àmì-òṅà méréń nàá n ẹ̀ ẹ̀fihàn ilàṅà ọjọ kan fún ọdún kan.

Arábinrin White sọ fún wa pé ààrá méje nàá dúró fún àwọn iṣẹ̀lẹ̀ tí ó ẹ̀lẹ̀ ní àkókò ihinrere àngẹ̀lì àkókò àti ti keji; sùgbón ó tún kọ wa pé ààrá méje nàá pẹ̀lú dúró fún “àwọn iṣẹ̀lẹ̀ ọjọ iwájú tí a ó fi hàn ní itòlẹ̀sẹ̀sẹ̀ wọn.” Ààrá méje nàá dúró fún àwọn iṣẹ̀lẹ̀ àṣòtẹ̀lẹ̀ méréń tí ó bèrẹ̀ ní August 11, 1840 tí ó sì parí ní October 22, 1844, àti pé àwọn àmì ọṅà méréń wọnyí ni a ó tún ẹ̀ ní itàn wa ní itòlẹ̀sẹ̀sẹ̀ kan nàá.

Ọjọ kọkànlá, oṣù Kẹsán, ọdún 2001 ni a ti sàpẹ̀júwe rẹ̀ nípasẹ̀ ọjọ kọkànlá, oṣù Kejo, ọdún 1840, àti pé àwọn ọjọ méjèjèlì nàá ní isopò pẹ̀lú Ìsílámù, báyii ni wọn ẹ̀ so ibèrẹ̀ Adventism pọ̀ mọ̀ ọ̀pin Adventism. Mejeeji ọjọ kọkànlá, oṣù Kejo, ọdún 1840 àti ọjọ kọkànlá, oṣù Kẹsán, ọdún 2001 jẹ̀ imúdájú ọ̀fin àṣòtẹ̀lẹ̀ àkókò nínú itàn kálukú wọn.

Ní ọjọ kẹrinlá oṣù Kẹsán, ọdún 2001, àngẹ̀lì Ìfihàn méjọlá sọkalẹ̀, àti ní ọjọ kọkànlá oṣù Kejo, ọdún 1840, àngẹ̀lì Ìfihàn mẹwàá sọkalẹ̀. Ìbànújẹ̀ àkókò ti Future for America jẹ̀ àṣòtẹ̀lẹ̀ tí ó kùṅà nípa Ìsílámù ní ọjọ kẹtádínlógún oṣù Keje, ọdún 2020. Ìránṣẹ̀ tí a tú sílẹ̀, gẹ́gẹ̀ bí Ẹ̀kún Ọ̀gàńjọ̀ ẹ̀ rí ní Exeter ní igbà ooru ọdún 1844, jẹ̀ àtúnṣe àṣòtẹ̀lẹ̀ tí ó kùṅà tí a ti fi hàn tẹ̀lẹ̀. Fún àwọn Millerite, àtúnṣe nàá jẹ̀ ní ibáṣepò pẹ̀lú lílo ilàṅà ọjọ kan fún ọdún kan tí ó ti kùṅà tẹ̀lẹ̀, èyí tí ó n fí ọdún 1843 hàn gẹ́gẹ̀ bí àkókò ipadàbò Olúwa. Lónìí, àtúnṣe tí a sojú fún nípasẹ̀ Ìránṣẹ̀ Ẹ̀kún Ọ̀gàńjọ̀ ti àwọn Millerite gbòdò jẹ̀ àmì ọṅà kan tí ó sàpẹ̀rẹ̀ Ìsílámù, gẹ́gẹ̀ bí àwọn àmì ọṅà méjì tí ó sàájú nàá ti rí. Àtúnṣe tí iṣẹ̀ Samuel Snow jẹ̀ àpẹ̀júwe rẹ̀ kì í ẹ̀ láti kọbi ara sí àṣòtẹ̀lẹ̀ tí ó kùṅà tẹ̀lẹ̀, bí kò ẹ̀ láti tún àṣòtẹ̀lẹ̀ tí ó ti kùṅà tẹ̀lẹ̀ ẹ̀ ní ifarabalẹ̀ púpọ̀ síi.

“Àwọn tí irẹ̀tí wọn bàjẹ̀ rí nínú Ìwé Mímọ̀ pé wọn wà ní àkókò idádúró, àti pé wọn gbòdò fi sùúrù dúró de imúṣe iran nàá. Èrì kan nàá tí ó mú kí wọn retí Olúwa wọn ní 1843, ni ó mú kí wọn tún retí Rẹ̀ ní 1844.” Early Writings, 247.

Lónìí, Ìránṣẹ̀ tí a ẹ̀ àfihàn rẹ̀ nípasẹ̀ Ìránṣẹ̀ tí ó jade láti inú àpẹ̀jọ̀ àgọ̀ Exeter yóò jẹ̀ imúṣe pípé ti àṣòtẹ̀lẹ̀ tí ó ti kùṅà tẹ̀lẹ̀. Ìdààmú Nlá nínú itàn àwọn Millerite dúró fún idààmú nlá kan tí ó ẹ̀lẹ̀ ní àkókò ọ̀fin Ọjọ̀ Àìkú, sùgbón yóò wà nínú àyíká àṣòtẹ̀lẹ̀ kan nípa Islam. Ìránṣẹ̀ Samuel Snow jẹ̀ idánimò ọjọ̀ gangan nàá. Ọjọ̀ nàá tọ̀, sùgbón iṣẹ̀lẹ̀ nàá ni kò tọ̀. Ìránṣẹ̀ lónìí tí Ìránṣẹ̀ Snow dúró fún yóò jẹ̀ Ìránṣẹ̀ kan nípa Islam tí ó jẹ̀ imúṣe pípé ti Ìránṣẹ̀ tí ó kùṅà ní idààmú àkókò ní July 18, 2020.

Kò sí àkókò tàbí ọjọ̀ tí a fi n ẹ̀ iṣírò mọ̀ báyii, nítorí pé láti October 22, 1844, fífi àkókò kalẹ̀ kò tún gbòdò jẹ̀ apá kan nínú ọ̀rò àṣòtẹ̀lẹ̀ Ọlórún mọ̀.

“Oluwa ti fi hàn mí pé ihinrere àngẹ̀lì kẹta gbòdò lọ, kí a sì kéde rẹ̀ fún àwọn omọ Oluwa tí a ti tú ká, àti pé a kò gbòdò so ó mọ̀ àkókò; nítorí àkókò kì yóò tún jẹ̀ idánwò mọ̀ láéláé. Mo rí i pé àwọn kan n ní imúnikúnfẹ̀ irọ̀ tí n dide láti inú iwààsù àkókò; pé ihinrere àngẹ̀lì kẹta lágbára ju bí àkókò ẹ̀ lẹ̀ jẹ̀ lọ. Mo rí i pé ihinrere yii lẹ̀ dúró lóri ipilẹ̀ tirẹ̀, àti pé kò nílò àkókò láti fi fún un ní agbára sí i, àti pé yóò lọ nínú agbára nlá, yóò sì ẹ̀ iṣẹ̀ rẹ̀, a ó sì gé e kúrú nínú òdodo.” Experience and Views, 48, 49.

Àmì kẹrin nínú itàn wa gbòdò jẹ̀ ọ̀fin Ọjọ̀-isinmi, nítorí àwọn itàn mímọ̀ ti gbogbo àwọn ilà àtúnṣe, tí a kó jọ̀ lóri ilà lóri ilà, ní ibámu pẹ̀lú àsoyẹ̀ imísí lóri àwọn itàn wọnyí nípasẹ̀ Èmí Àṣòtẹ̀lẹ̀, fi

ìdánìlójú pípé múlẹ̀ pé òfin Ojọ̀-ìsinmi ni àmì kẹ̀rin lẹ̀yìn tí àngẹ̀lì alágbára nàà sọ̀kalẹ̀ wá nínú itàn wa. Àmì kẹ̀rin nínú itàn àwọn ààrá méje tí wọn jẹ́ “àwọn isẹ̀lẹ̀ ojọ̀ iwájú tí a oò sọ̀payá ní itòlẹ̀sẹ̀sẹ̀ wọn” gbọ̀dọ̀ ní isopọ̀ pẹ̀lú Ísílámù, lórí ipilẹ̀ òtítọ̀ pé kókó-ọ̀rọ̀ kan nàà máa n wà ní gbogbo igbà nínú àwọn àmì mẹ̀rin kan nàà nínú gbogbo irinàjọ̀ àtúnṣe.

Ísílámù yòò jẹ́ apá kan nínú àwọn isẹ̀lẹ̀ àṣotẹ̀lẹ̀ ní àsikò òfin Ojọ̀-ìsinmi fún idí kejì. Jésù, Kìniún ẹ̀yà Júdá, ti mú itàn àwọn isẹ̀lẹ̀ mẹ̀rin wònyí ní pàtò, ó sì ti sọ̀ wọn di àmì kan tí ó dúró fúnra rẹ̀. Àmì nàà ni ààrá méje. Àwọn àmì-ọ̀nà miiran wà nínú gbogbo isisẹ̀ àtúnṣe tí ó wà sáájú àti lẹ̀yìn àwọn àmì-ọ̀nà mẹ̀rin tí Kìniún ẹ̀yà Júdá sọ̀ ní pàtò gégé bí ààrá méje. Gégé bí àmì kan tí ó dúró fúnra rẹ̀, àmì-ọ̀nà àkókó nínú itàn àpẹ̀rẹ̀ tí ó ní àwọn àmì-ọ̀nà mẹ̀rin wònyí dúró fún ikolù tí Ísílámù ṣe sí Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà ní September 11, 2001. Òtítọ̀ nàà pé Alfa àti Omega n fì òpin mọ̀ ibẹ̀rẹ̀, mú kí Ísílámù dúró níbi òfin Ojọ̀-ìsinmi, nítorí àmì-ọ̀nà àkókó nínú àwọn àmì-ọ̀nà mẹ̀rin wònyí ni ikolù Ísílámù ní September 11, 2001; nítorí nàà, àmì-ọ̀nà kẹ̀rin àti ikeyin pẹ̀lú gbọ̀dọ̀ jẹ́ ikolù kan láti ọ̀wọ̀ Ísílámù sí Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà.

Ó ṣeé ṣe gan-an pé òfin ojọ̀ Àikú jẹ́ ikolù miiran tí Íslámù ṣe sí Ilú Niu Yòòkù, èyí sì yòò dáhùn gégé bí òpin tí ibẹ̀rẹ̀ fì n dá mọ̀, sùgbọ̀n ní ó kéré tán yòò jẹ́ ikolù láti ọ̀wọ̀ Íslámù gégé bí àṣotẹ̀lẹ̀ ojọ̀ July 18, 2020 ti sọ̀.

A tún ti tọ̀ka sí i pé Alfa àti Omega fi itàn kan pamọ̀ sínú àwọn itàn mẹ̀rin nàà. Ní ti gidì, itàn inú tí a fi pamọ̀ nàà jẹ́ isọ̀payá àkókó tí a n mú jáde ní báyií ní ibámu pẹ̀lú àṣe nàà pé, “má ṣe di èdidi sí àwọn ọ̀rọ̀ àṣotẹ̀lẹ̀ iwé Ifihàn.” A mọ̀ itàn inú tí a fi pamọ̀ nàà nígbà tí a bá rí i nínú àwọn àmì ọ̀nà mẹ̀rin tí ààrá méje dúró fún, pé àkókò kan wà nínú àwọn àmì ọ̀nà mẹ̀rin nàà tí ó bẹ̀rẹ̀ pẹ̀lú idààmú-ọ̀kàn, tí ó sì parí pẹ̀lú idààmú-ọ̀kàn. Láti igbà tí àngẹ̀lì kejì dé títi di igbà tí ẹ̀kẹta dé nínú itàn Millerite, itàn pàtò kan wà tí ó dúró gégé bí àmì sí ara rẹ̀. Ó bẹ̀rẹ̀ pẹ̀lú iranṣẹ̀ àngẹ̀lì kan tí a gbọ̀dọ̀ je, báyií ni ó sì fi àkókò idádúró àmì sílẹ̀ nínú ọ̀we àwọn wúndiá mẹ̀wàá. Lẹ̀yìn nàà, ó fi Igbe Ọ̀ru Mọ̀jú hàn, èyí tí ó tún jẹ́ iranṣẹ̀ tí a gbọ̀dọ̀ je, ó sì yorí sí didé iranṣẹ̀ kẹta tí a gbọ̀dọ̀ je.

Ìlà inú tí ó farapamọ̀ nínú ilà ààrá méje nàà ni a jẹ̀rìí sí ní ti wòlù kí í ṣe nikan nípa bí ibẹ̀rẹ̀ ṣe n sọ̀jú idààmú, àti didé àngẹ̀lì kan àti iranṣẹ̀ láti je, èyí tí a tún ṣe ní idààmú ìlá nàà, sùgbọ̀n a tún jẹ̀rìí sí i nípasẹ̀ “òtítọ̀.”

Ọ̀rọ̀ Heberu nàà, “ēmet,” tí a túmọ̀ sí “òtítọ̀” nínú Májẹ̀mù Láéláé, ni Onímọ̀-èdè àgbàyanu nàà dá sílẹ̀ nípa lílo lẹ̀tà àkókó nínú álifábẹ̀tì Heberu, lẹ̀yìn nàà lẹ̀tà kẹ̀tálá nínú álifábẹ̀tì nàà, ó sì parí pẹ̀lú lẹ̀tà ikeyin nínú álifábẹ̀tì nàà, láti dá ọ̀rọ̀ tí a túmọ̀ sí òtítọ̀ nàà sílẹ̀. A ti fi hàn pé àwọn lẹ̀tà wònyí n sàpẹ̀rẹ̀ ilàna àṣe itọ̀kasi àkókó, ilàna nàà tí ó n dá òpin mọ̀ láti ibẹ̀rẹ̀. Lẹ̀tà àkókó ni lẹ̀tà “alpha.” Lẹ̀tà àárín ni lẹ̀tà kẹ̀tálá nínú álifábẹ̀tì Heberu, ó sì n sàpẹ̀rẹ̀ isòtẹ̀. Lẹ̀tà ikeyin ni lẹ̀tà ikeyin, òpin, omega. A ti fi hàn pé àwọn lẹ̀tà mẹ̀ta wònyí n sàpẹ̀rẹ̀ àwọn igbésẹ̀ mẹ̀ta ti ihinrere àinípẹ̀kun gégé bí a ti fi idí rẹ̀ múlẹ̀ nípasẹ̀ ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ilà àṣotẹ̀lẹ̀.

Ìtumọ̀ àwọn lẹ̀tà mẹ̀ta wònyí bá itumọ̀ ọ̀kọ̀ọ̀kan àwọn irántí àwọn àngẹ̀lì mẹ̀ta nàà mu. Ìtumọ̀ àwọn lẹ̀tà mẹ̀ta wònyí bá ilàna iwènùmọ̀ àwọn ọ̀lọ̀gbọ̀n àti àwọn èniyàn búburú nínú Dániẹ̀lì orí kejilá esẹ̀ mẹ̀wàá mu, àwọn tí a sọ̀ di mímọ̀, tí a sọ̀ di funfun, tí a sì dán wò. Àwọn lẹ̀tà Héberù mẹ̀ta tí a kó jọ̀ láti dá ọ̀rọ̀ nàà “òtítọ̀” sílẹ̀ ní ààmì Alpha àti Omega, àti àwọn igbésẹ̀ mẹ̀ta tí wọn n fì hàn nínú irántí àngẹ̀lì àkókó ni a n pè ní ihinrere àinípẹ̀kun. Àwọn igbésẹ̀ mẹ̀ta tí àwọn lẹ̀tà wònyí sàpẹ̀rẹ̀

tún sàpẹ̀ẹ̀rẹ̀ isẹ̀ Ẹ̀mí Mímọ́ gégé bí a ti gbé kalẹ̀ nínú Johanu m̀erindínlógún.

Nígbà tí òun bá sì dé, yòò fi ẹ̀sùn kàn ayé ní ti ẹ̀sẹ̀, àti ní ti òdodo, àti ní ti idájọ́: Ní ti ẹ̀sẹ̀, nítorí wọn kò gbà mí gbọ́; Ní ti òdodo, nítorí mo n lọ sódò Baba mi, ẹ̀yin kò sì tún rí mi mọ́; Ní ti idájọ́, nítorí a ti se idájọ́ omo-aládé ayé yíi. John 16:8–11.

Aṣiṣe àkókó ni a sàfihàn gégé bí ẹ̀sẹ̀, gégé bí a ti rí i nínú àpẹ̀ẹ̀rẹ̀ Mósè, Ussa, Màrià àti Mátà, àti àwọn Millerites; nítorí gégé bí Johanu m̀erindínlógún se sàpẹ̀júwe isẹ̀ Ẹ̀mí Mímọ́ nípa idálẹ̀bí “ẹ̀sẹ̀;” ó jẹ̀ nítorí “wọn kò gbàgbọ́.” Ọ̀kọ̀ọ̀kan àwọn àpẹ̀ẹ̀rẹ̀ tí a seṣe tọ̀ka sí wònyí n sojú ijákulẹ̀ àkókó, àti ọ̀kọ̀ọ̀kan itàn wọn jẹ̀rírí pé ijákulẹ̀ náà jẹ̀ idíjẹ̀ṣe ẹ̀sẹ̀ àìgbọ̀gbọ̀ ohun kan tí a ti sípayá tẹ̀lẹ̀ fún wọn. Igbésẹ̀ àkókó ni idálẹ̀bí ẹ̀sẹ̀. Igbésẹ̀ àkókó ni lẹ̀tà àkókó nínú alífábẹ̀ṣẹ̀ti Héberù.

Ọ̀nà-àmì keji nínú itàn ikòkò ni òdodo, ẹ̀yí ni ibi tí ifarahàn agbára Ọ̀lórùn ti n farahàn nínú òdodo àwọn tí n gbé ihinrere Ẹ̀kún Ọ̀ganjọ́. Wọn n fi òdodo Ọ̀lórùn hàn ní iparí àkókò idádúró, nítorí Johanu m̀erindínlógún wí pé Kristi lọ sódò Baba rẹ̀, wọn kò sì tún rí Kristi mọ́. Kristi ti dáduró sáájú ifarahàn òdodo. Pẹ̀lú àwọn Millerite, nígbà tí Kristi yọ ọ̀wọ́ Rẹ̀ kúrò, aṣiṣe náà ni a mọ́. Lẹ̀yin náà, àkóónú ihinrere tí a ti se átunṣe rẹ̀ mú kí ẹ̀ka méjì àwọn olujọ̀sìn jáde. Ẹ̀ka kan fi òdodo hàn, nítorí wọn ní òróró, sùgbọ̀n ẹ̀ka keji fi isọtẹ̀ hàn tí lẹ̀tà ketalá nínú alífábẹ̀ṣẹ̀ti Héberù sàpẹ̀ẹ̀rẹ̀ rẹ̀.

“Àwọn ẹ̀ni-ororo tí n dúró légbẹ̀é Olúwa gbogbo ayé, ní ipò tí a ti fi fún Satani nígbà kan gégé bí kérébù alábòójútó. Nípasẹ̀ àwọn ẹ̀dà mímọ́ tí n yí itẹ̀ rẹ̀ ká, Olúwa n pa ibánisọ̀rọ̀ àidá mọ́ pẹ̀lú àwọn olùgbé ayé. Oró wúrà náà n sàpẹ̀ẹ̀rẹ̀ oore-ọ̀fẹ̀ tí Ọ̀lórùn fi n pèsè fún àwọn fitílà àwọn onígbàgbọ́, kí wọn má bàa rẹ̀rin-in kí wọn sì kú. Bí kí i bá se pé a n tú òróró mímọ́ yíi láti ọ̀run wá nínú àwọn ifẹ̀ṣẹ̀rọ̀ Ẹ̀mí Ọ̀lórùn, àwọn agbára ibi i bá ní àkóso pípé lóri ẹ̀niyàn.”

“A n bu Ọ̀lórùn ní àìbòwọ̀ nígbà tí a kò bá gba àwọn ifọ̀rọ̀ránṣẹ̀ tí ó rán sí wa. Nípa bẹ̀, a n kò láti gba òróró wúrà náà tí yòò dà sínú ọ̀kàn wa kí a lè fi i pín fún àwọn tí wọn wá nínú òkùnkùn. Nígbà tí ikéde náà bá dé pé, ‘Kíyèsì i, ọ̀kọ̀ iyàwó n bọ̀; ẹ̀ jáde lọ pàdẹ̀ rẹ̀,’ àwọn tí kò tii gba òróró mímọ́, tí wọn kò sì ti tọ̀jú oore-ọ̀fẹ̀ Kristi sínú ọ̀kàn wọn, yòò rí i, gégé bí àwọn wúndiá aṣiwèrè, pé wọn kò tii múra tán láti pàdẹ̀ Olúwa wọn. Wọn kò ní agbára nínú ara wọn láti rí òróró náà gbà, a sì ti ba iyè wọn jẹ̀ pátápátá. Sùgbọ̀n bí a bá bèrè fún Ẹ̀mí Mímọ́ Ọ̀lórùn, bí a bá sì bèbẹ̀ gégé bí Mósè se bẹ̀ pé, ‘Fi ọ̀go rẹ̀ hàn mí,’ ifẹ̀ Ọ̀lórùn yòò tú ká sínú ọ̀kàn wa. Nípasẹ̀ àwọn paipu wúrà, a ó fi òróró wúrà náà ránṣẹ̀ sí wa. ‘Kí i se nípa agbára, tàbí nípa ipá, bí kò se nípa Ẹ̀mí mi, ni Oluwa àwọn omo-ogun wí.’ Nípa gbigba àwọn itànṣán mímọ̀lẹ̀ didán láti ọ̀dò Ọ̀rùn Ọ̀dodo, àwọn omo Ọ̀lórùn n tàn bí imọ̀lẹ̀ nínú ayé.” Review and Herald, July 20, 1897.

Sàkíyèsì pé àwọn tí ó gba ihinrere Ẹ̀kún Áárín Ọ̀ru ni a ti sàpẹ̀júwe wọn nípasẹ̀ Mose nínú ihò Hórebù, tí n bẹ Ọ̀lórùn pé kí Ó fi ọ̀go Rẹ̀ hàn án. Àwọn egbé méjèèjì wònyí ti mú iwà wọn dé iparí kí Ẹ̀kún Áárín Ọ̀ru tó dé, ní àsikò idádúró náà.

“A n gbé ní àkókò tí ó lewu jùlọ̀ báyií, kò sì ye kí ẹ̀ni kan nínú wa máa lóra ní wíwá imúrasilẹ̀ fún ibọ̀ wá Kristi. Kí ẹ̀nikẹ̀ni má se tẹ̀lẹ̀ àpẹ̀ẹ̀rẹ̀ àwọn wúndiá aṣiwèrè, kí ó sì rò pé yòò dáàbò bọ̀ ó láti dúró títi àkókò iponjú yòò fi dé kí ó tó ní imúrasilẹ̀ iwà láti dúró ní àkókò náà. Yòò ti pé jù láti wá òdodo Kristi nígbà tí a bá pe àwọn àlejò wólẹ̀, tí a sì sàyèwò wọn. Ìsinsinyí ni àkókò láti wọ̀ òdodo Kristi,—aṣọ̀ igbéyàwó náà tí yòò mú kí o ye láti wọ̀ inú àsẹ̀ alẹ̀ igbéyàwó

Òdò-Àgùntàn náà. Nínú òwe náà, a ṣàfihàn àwọn wúndiá aṣiwèrè bí ẹni pé wọn n bẹ̀bẹ̀ fún òróró, tí wọn kò sì rí gbà ní ibèèrè wọn. Èyí jẹ̀ àpẹ̀rẹ̀ àwọn tí kò tii múra ara wọn silẹ̀ nípa mímú iwà kan dàgbà tí yóò lè dúró ní àkókò ìpọ̀njú.” The Youth’s Instructor, January 16, 1896.

Ní igbà igbe ọ̀gànjó, ẹ̀ka kan ní òróró tí ó yẹ, ẹ̀kejì kò sì ní i. Ìgbésẹ̀ kejì ni ifarahàn ní iparí àkókò idádúró, yálá ti òdodo tàbí ti àiṣòdodo, “nító” ọ̀kọ̀ iyàwó lọ “sì” ọ̀dò “Baba” rẹ̀, “èyin kò sì ní rí mi mó.” Ìgbésẹ̀ kejì ni lẹ̀tá kẹ̀tálá nínú alfábẹ̀tì Héberù. Ìgbésẹ̀ kẹ̀ta nínú itàn ikòkò ni idájó àti ibànújẹ̀ nílá náà, àti lẹ̀tá ikeyin nínú alfábẹ̀tì.

Itàn ikòkò tí ó wà nínú àwọn àrà méje ni ọ̀rò náà “òtító” jẹ̀rìí sí, pẹ̀lú ibànújẹ̀ ibèrè tí n ẹ̀ idánimò ibànújẹ̀ ikeyin, pẹ̀lú àngẹ̀lì kan tí ó dé pẹ̀lú iranṣẹ̀ ní ibèrè àti ní ọ̀pin. Kikì àwọn tí wọn ti gba àwọn òfin ikẹ̀kọ̀ Bibẹ̀lì tí a ti fi fúnni láti ọ̀dò àṣẹ̀ tí ó ga jùlọ̀ ni yóò mó itàn ikòkò náà. Òfin Miller ní ibèrè àti Àwọn Kókó-iṣíwájú Àsọ̀tẹ̀lẹ̀ ní ọ̀pin.

Pẹ̀lú itàn ààrà méje, gẹ̀gẹ̀ bí a ti ṣẹ̀ṣẹ̀ gbé kalẹ̀, itenunmò kan wà tí ó yẹ kí a tún sọ, kí a sì rántí. Ibànújẹ̀ àkókò nínú gbogbo ilà àtúnṣe ni àika òtító tí a ti fi múlẹ̀ tẹ̀lẹ̀. Mósè gbàgbé láti kọ ọ̀mọ̀ rẹ̀ ní ilà, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé èyí gan-an ni ààmì Májẹ̀mú tí àsọ̀tẹ̀lẹ̀ Ábúrámù n fi hàn. Ussa gbàgbé pé àwọn àlùfáà nikan ni wọn lè fi ọ̀wọ̀ kàn àpótí náà. Màrià àti Élisábẹ̀tì jẹ̀rìí nínú itàn Lásàrù pé wọn ti mò tẹ̀lẹ̀ nípa agbára àjìnde Kristi. Nígbà tí a ẹ̀ àtẹ̀ itàn 1843, àwọn olórí (ikimòlẹ̀ ẹ̀lẹ̀gbẹ̀) fi tí Bàbá Mílà láti kọ ohun tí ó ti máa n sọ nígbà gbogbo nípa ọ̀dún 1843 silẹ̀. Wọn tẹ̀nu mò ọ̀n pé kí ó yí ẹ̀rì tí ó ti fi múlẹ̀ rẹ̀ padà, èyí tí ó fi ààyè silẹ̀ fún ifaradà diẹ̀ sí ọ̀jọ̀ 1843 gẹ̀gẹ̀ bí àsọ̀tẹ̀lẹ̀ wọn nípa imúṣe ọ̀jọ̀ ẹ̀gbèrún méjì àti ọ̀dúnrún náà. Ẹ̀rì Mílà fi hàn pé ikimòlẹ̀ ẹ̀lẹ̀gbẹ̀ tí àwọn olórí miiran nínú isipopada náà mú wá ló fá á láti fi idánimò rẹ̀ tí kò péye silẹ̀ nípa ọ̀jọ̀ imúṣe àsọ̀tẹ̀lẹ̀ náà, kí ó sì sọ ní tààrà pé a ọ̀o mú un ṣe ní 1843.

Pẹ̀lú Future for America, a mò pé kò yẹ kí iranṣẹ̀ miràn tún wà tí a “fi mò àkókò.” Future for America ti kọ̀nì leraléra nípa òtító náà jù gbogbo itàn isipò yìí lọ. Ibànújẹ̀ àkókò máa n dá lóri àikànsì òtító idánwò kan tí a ti fi múlẹ̀ tẹ̀lẹ̀. Àikànsì òtító kan ní ọ̀nà ẹ̀ṣè ní ó jẹ̀, sùgbón ohun tí ó ẹ̀ pàtàkì jù lọ ni pé ó jẹ̀ àikànsì ẹ̀ṣè sí òfin àkókò William Miller, èyí tí a ti sọ̀rọ̀ rẹ̀ ní pàtó pé ó parí ní 1844.

Àngẹ̀lì náà tí mo sì rí pé ó dúró lóri òkun àti lóri ilẹ̀ gbé ọ̀wọ̀ rẹ̀ sókè sí ọ̀run, Ó sì búra nípasẹ̀ Ẹ̀ni tí n bẹ̀ láàyè títi láé àti láéláé, ẹ̀ni tí ó dá ọ̀run, àti àwọn ohun tí n bẹ̀ nínú rẹ̀, àti ilẹ̀, àti àwọn ohun tí n bẹ̀ nínú rẹ̀, àti òkun, àti àwọn ohun tí n bẹ̀ nínú rẹ̀, pé àkókò kì yóò sí mó. Ifihàn 10:5, 6.

Gẹ̀gẹ̀ bí Arábinrin White ti sọ, angẹ̀lì náà tí ó dúró lóri ilẹ̀ àti lóri òkun “kì í ẹ̀ ẹ̀lómíràn bí kò ẹ̀ Jesu Kristi.” Ọ̀jọ̀ iwájú fún Amẹ̀ríkà kọ àṣẹ̀ tààrà láti ọ̀dò Jesu Kristi silẹ̀! Ní ti èmi fúnra mi, mo ti ní ibáṣepò pẹ̀lú diẹ̀ nínú àwọn ènìyàn tí mo ní àjọṣe pẹ̀lú wọn ṣáájú July 18, 2020 nikan. Àwọn ènìyàn méjì péré nínú diẹ̀ wònyí ni mo ti bá kọ ẹ̀kọ̀, tí mo sì ti dán ohun tí n bọ̀ láti inú Ọ̀rọ̀ Ọ̀lọ̀run wò nípa irírì ọ̀jọ̀ July 18, 2020; ọ̀kan nínú àwọn méjèjèì náà sì ti sùn nínú Jesu báyií. Sùgbón ní ipilẹ̀ itàn àwọn Millerite, èyí tí ó jẹ̀ ibèrè ohun tí àwa jẹ̀ ọ̀pin rẹ̀, ó dá mi lójú pé àwọn kan sì wà tí wọn wà nínú isisẹ̀ náà ní àkókò yẹ̀n, tí wọn sì n mú àwọn ilò àsọ̀tẹ̀lẹ̀ jáde tí a “so mò àkókò.” Kò sì ohun tuntun lábẹ̀ ọ̀rùn.

Àkókò ti kùrú jù lọ láti máa bá irú ifarahàn àsoṭélé bẹ̀ẹ̀ lọ, ṣùgbón kí olúkúlùkù èniyàn dájú ní kíkún nínú ọkàn ara rẹ̀. Kí olúkúlùkù àwọn ọkúnrin tí n̄ gba ipò ní ègbé tí ó ẹ̀ sì n̄ ẹ̀rẹ̀ pẹ̀lú àkókò náà mò pé Future for America kọ gbogbo àwọn ilò wọnyí sílẹ̀, nítorí wọn kì í ẹ̀ ohun miiran bí kò ẹ̀ itànje Satani.

Ìlẹ̀ àsoṭélé inú tí ó farapamó nínú àwọn àmì ọ̀nà m̀erin tí ó para pò jẹ̀ àrà méje ni ohun tí a n̄ tú sílẹ̀ n̄sinsin yìi nípasẹ̀ Kìnniún ẹ̀yà Júdà. Àpilẹ̀kọ yìi jẹ̀ àtúnjẹ̀wò lásán ti ohun tí a ti sọ nípa ọ̀rọ̀ Héberù náà “‘emej” tí a túmọ̀ sí ọ̀títọ̀. Kò kan gbogbo ohun tí a ti pín tẹ̀lẹ̀, ṣùgbón ètẹ̀ àtúnjẹ̀wò náà ni láti fi hàn pé Jòhánù orí kẹ̀rindínlógún ẹ̀sẹ̀ kejọ fara mò pátápátá àwòṣe àsoṭélé tí a n̄ gbé kalẹ̀ fún ilẹ̀ àsoṭélé inú tí ó farapamó nínú àrà méje.

Àyẹ̀wò díẹ̀ síi ẹ̀ wúlò kí a tó dé sí ipinnu kan tí a ọ̀ò gbé yò nínú àpilẹ̀kọ̀ tó kàn.

Má ẹ̀ dì ín mò àwọn ọ̀rọ̀ àsoṭélé̀ iwé yìi, nítorí àkókò náà ti súnmọ̀ tán: ẹ̀ni tí kò ẹ̀ ọ̀dodo, jẹ̀ kí ó máa ẹ̀ àìsòdodo sí i: ẹ̀ni tí ó sì jẹ̀ aláìmọ̀, jẹ̀ kí ó máa jẹ̀ aláìmọ̀ sí i: ẹ̀ni tí ó sì jẹ̀ olódodo, jẹ̀ kí ó máa ẹ̀ ọ̀dodo sí i: ẹ̀ni tí ó sì jẹ̀ míímọ̀, jẹ̀ kí ó máa jẹ̀ míímọ̀ sí i. Àti pé, wò ó, mò n̄ bọ̀ nítòsí; èrè mi sì wà pẹ̀lú mi, láti san án fún olúkúlùkù gẹ̀gẹ̀ bí isẹ̀ rẹ̀ yòò ti rí. Èmi ni Alfa àti Omega, ìbèrẹ̀ àti ọ̀pin, àkókò àti ẹ̀ni ikẹ̀yin. Ìṣípáyá 22:10–13.